

მეფე მესი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდღის ცხოვართთვის. იოან. 10—11.
შოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარულ ცათა შინა, ერთისათვის ოდვილისა. ლუკ. 15—4.
შოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 22

1883—1900

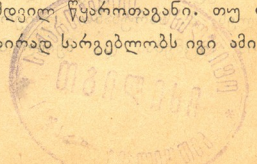
30 ნოემბერი.

არიან თუ არა ქართველ-კათოლიკენი?

(ხასუხი ბ. სარუხანა)

ქართველ-კათოლიკეთა შესახებ ბევრი რამ იწერება არა თუ კავკასიის ქურნალ-გაზეთობაში, არამედ რუსეთის ჟურნალებშიდაც. ჩემმა ისტორიულმა შენიშვნამ ქართველ-კათოლიკეთა შესახებ (იხ. პეტერბ. ვედომ. 1899 წ. № 334) გამოიწვია ვრცელი პასუხი (იმავე გაზეთ. 1900 წ. № 156-ში), რომლის ავტორიც ბ. სარუხანა ვითომდა „ნამდვილ წყაროების“ საფუძვლით სცდილობს იმის დამტკიცებას, რომ ძველადგანვე საქართველოში კათოლიკობა სომხებს აქვსთ მიღებული და არა ქართველებსო, და ის სურვილი

საზოგადოების რამოდენიმე ნაწილის (სამოცი ათა-სამდე სულია)—რომელნიც ცალკე სარწმუნოებრივ ჯგუფად, ქართველ კათოლიკებად ისახელებენ თავს—უნდა ჩაითვალოს უსაფუძვლო რამედ და ისტორიულ გაურკვევლობადაც. ამ დასკვნამდე მისულა ზემოხსენებული სტატიის ავტორი, რომელსაც მხოლოდ სკოდნია ერთი წყარო, სადაც არის დასახელებული ერთ-ერთი გავლენიანი პირი, რომელსაც კათოლიკეს სარწმუნოება მიუღია. ეს იყო თავადი ორბელიანი, რომელიც პაპის ინოკენტ მე-XI-ისადმი მიწაწერ წერილში უწოდებს თავის თავს „Bardzimo degli Eristavi si Giorgia“, ამასთანავე ბ. სარუხანა ასახელებს Acta Eccles., Acta Eccles. 20 Novemb. 1690, გვ. 258. ეს არის ერთი მისი ნამდვილ წყაროთაგანი. თუ რა წყაროა ის, ან რა ნაირად სარგებლობს იგი ამით,

ამას ჩვენ ქვემოთ დავინახავთ, ესლა-კი დავსახელებთ მხოლოდ იმ ნაწარმოებს, რომელთაგან იგი იღებს „ისტორიულ ცნობებს“. ხსენებულ Acta Ecles.-ს გარდა, იგი ასახელებს ცნობებს პაპის მისიონერთაგან მათ მოხსენებებში მოყვანილს და აგრეთვე მე-XVII-XVIII საუკ. მოგზაურთა ცნობებიდანაც, როგორც მაგ.: შარდენი, ტურნეფორი და კლაპროტი. რადგანაც ბ. სარუხანა ჩვენ გვისაყვედურებს, რომ ჩვენ ვითომ „ნადილ აზრს ზოგიერთა წყაროების ცნობებისას (მაგ. შოპენისა და სხ.“) არ ვისწვინებთ, ამისათვის ჩვენ ვიღებთ მის გამოწვევას და მზად ვართ გამოვიძიოთ იმავე ავტორებისაგან, რომელთა მიხედვითაც იგი მისულა ქართველ-კათოლიკეთა არსებობის უარის ყოფამდე.

როგორც პირველ წერილში, ისე ამ წერილშიდაც მთავარ მიზნად იმის დამტკიცებას ვისახებ, რომ საქართველოს სამეფოს თვითარსებობის დროსაც იყვნენ და ესლაც არიან ქართველ-კათოლიკენი, რომელთაც არაფერი საერთო არ აქვსთ სომხის ერთად და სომეხ-კათოლიკეთა ეკლესიასთან. ამასთანავე, რომ ძალიან არ გავრძელებდეს და არც გადავშორდეთ ჩვენს პირდაპირ კითხვას, არ შევალთ იმის განხილვაში, თუ რა ძალითა და ცდით მოიღვა ფეხი სომხის ხალხში კათოლიკობის პროპაგანდამ.

შევედრებოთ იმ „ნამდვილ ისტორიულ წყაროთა“ განხილვას, რომელნიც მოწმობენ კათოლიკობის პროპაგანდას საქართველოში, ხოლო არ გავიშორებთ აქ გზასა და მიზეზებს ჩვენს ქვეყანაში მის გავრცელებისას, რაიცა ჩვენ პირველ წერილში უკვე აღვნიშნეთ.

როგორც ნათქვამია ზემოთ, „ნამდვილ წყაროებდალ“ ბ. სარუხანა სთვლის: 1) Acta Ecles. (ასე სწერს ავტორი და არ ასრულებს უკანასკნელ სიტყვას, და არც ადგილს და წელს უჩვენებს, თუ როდის არიან გამოცემული ხსენებული ნაწერები), 2) მოხსენებანი კათოლიკეთა მისიონერებისა პაპის სახელობაზე და 3) ვეროვილ მოგზაურთა ჩვენებიანი. პირველი ამ „ნამდვილ წყაროთაგანი“, რომელიც მოყვანილია ბ. სარუხანის წერილში, ეკუთვნის ავტორის ოცნებას და მოკლებულია სინამდვილეს. ბ. სარუხანი ძლიერ დიდ ნებას აძლევს თავის ოცნებას და შეიძლება გაუგებლობითაც

მოდიოდეს, რომ სიტყვა ec, ე. ი. et cetera (ანუ e cetera) გადუქვებოდა ecles., ე. ი. ecclesiastica და ამ სახით შეუდგენია რაღაც «საეკლესიო ოქმები», რომლებზედაც იგი აფუძნებს თავის აზრს და დარწმუნებით ამპაობს, რომ თავილი ორბელიანი იგივე ბარძიმ ერისთავიაო. მე ესლავ განვიარტებ, თუ როგორ შეთხზა ბ. სარუხანმა ეს მის მიერ გამოგონებული «ნამდვილი წყარო». მე ეჭვი ავიღე, რომ თავილი ორბელიანი, რომელმანც ფრანგთა აღსარება მიიღო 1714 წ., არ უნდა იყოს იგივე ბარძიმ ერისთავი, რომელიც 1690 წ. გადავიდა კათოლიკეთა ეკლესიის მხარეზე, როგორც ამას სინამდვილით აღნიშნავს ბ. სარუხანა თავის მეცამეტე შენიშვნაში (20 Novemb. 1690 წ. გვერდი 258), მე შეუდგეი გამოკვლევას, თუ რომელი Acta ecles. იძლევა ამ ცნობებს. დაწერილებითი გამოკვლევის შემდეგ აღმოჩნდა, რომ ბ. სარუხანს სინამდვილით ვერ მოჰყავს ეს ნაწევები სიტყვები ისტორიული ნაწარმოებისაგან, რომელსაც ეწოდება Acta ecles. P. Rocco de Cezimale, Storia della missioni dei Cappuccini Roma. 1873 წ. 378 გვერდზე, შენიშვნაში C. Rocco მოჰყავს შემდეგი დასაბუთებული ცნობები, რომელნიც ჩვენც შევამოწმეთ რომის კონგრეგაციის არხივში Propaganda Fide: „Giulio da Cremona. — prefetto della missioni dei Cappuccini in Georgia, perta a notizia dell' s. s. v. v. esser convertito alla fide cattolica il principe Barzimi della stirpe dei regi d' Iberia e primo dopo il re di Giorgia-scrive il principe alla santita di N. S.“ ამასთანავე P. Rocco «Acta ec. 20 novemb. 1690, p. 158“. ბ. სარუხანი თუმცა თავის თავს აწერს ამ ცნობათა შეკრებას ბარძიმი ერისთავის ფრანგთა აღსარების მიღების შესახებ, მაგრამ ვერ მოუხერხებია დამალვა, რომ ეს ადგილი მოყვანილია P. Rocco-ს შრომიდამ. უკანასკნელს თავის ისტორიაში კაპუცინების მისიების შესახებ Acta ec სახელწოდებით, სახეში აქვს Acta s. c. de Propaganda Fide, ამიტომ ს. და ც. ლიტერის ქვეშ უნდა ვივლით სხვათა sacra congregatio. P. Rocco, სათაურის შესამოკლებლად Acta Sacrae congregationis de Propaganda, Fide, საკმაოდ რაცხს შემდეგ გვერდებზე აღნიშნოს „Acta ec.“, ე. ი. «Acta» et

cetera. მართალია საქმეს იმით არაფერი არ ეწევა, რომ „Acta s. e de prop. fide“ მაგიერ ნახმარია სექსუალური აქტები. მაგრამ ყოველ შემთხვევაში ეს თქვათ, რომ ბარძიმ ერისთავი, რომელმაც მიიღო ფრანგთა აღსარება 1690 წ., იყოს იგივე თავადი ორბელიანი, რომელიც გადავიდა კათოლიკეთა სარწმუნოებაზე, როგორც ეს დანამდივლებით ვიცით. 1714 წ. არ შეიძლება ბ. სარუხანს არ უსაყვედუროთ იმისთვისაც, რომ ჩვენ მიერ მოყვანილი ადგილიდან, რომელიც მას უსათუოდ უნდა სცოდნო, მას არ გამოკავს სრული დასკვნა. უკანასკნელი იმაში მდგომარეობს, რომ არა თუ ბარძიმ ერისთავი, არამედ იმაზე უფრო ადრე, საქართველოს მეფე შეუერთდა კათოლიკეთა ეკლესიას. აი რა „მიუღვამოდ“ სჯის ბ. სარუხანა ქართველ-კათოლიკეთა კითხვის შესახებ! იგი უმართლოდ ამბობს, რომ ბარძიმ ერისთავი და თავადი ორბელიანი ერთი და იგივე პირნი არიანო, ამით მას სურდა გაემართლებია მის მიერ აღიარებული აზრი, ვითომც ამ საგნის შესახებ იყავს მხოლოდ ერთი საბუთი, რომელშიაც აღნიშნულია საპატიო პირი, რომელმაც მიიღო კათოლიკეთა აღსარება“, ე. ი. თავადი ორბელიანი პაპა ინოკენტი XI-ის სწერს წერილს, რომელშიაც თავის თავს უწოდებს Bardsimo degli Eristavi sc di Giorgia. ეს ადგილი კაპუცინების ისტორიიდან ან ვერ გაუგიათ, ან განგებ ამახინჯებენ. თავადი ორბელიანები არას დროს თავის თავს ერისთავებს არ უწოდებდნენ. რაც შეეხება ბარძიმ ერისთავის და თავ. ორბელიანის (რომლის მაგიერ, ცხადია, უნდა ვივლით სხვა სახის სულხან ორბელიანი*) , ჩვენ გვაქვს სარწმუნო წყაროები და ამ ორი პირის ერთად შეერთება ქართველ-კათოლიკეთა რიცხვის შესამცირებლად არ მტკიცდება მისიონერთა მოხსენებისგან. ე. ი. იმ წყაროსაგან, რომელიც ბ. სარუხანს მიაჩნია დამდივლ წყაროდ. Propagandi Fide არხივი ინახება

პაპა ინოკენტი XI-ის წერილი 1692 წ. პარძიმ ერისთავისადმი მიწერილი, რომელიც აღნიშნულია კაპუცინების ისტორიის P. Rocco-ს 359—370 გვერდზე. ამ წერილში ბარძიმ ერისთავს კათოლიკეთა ეკლესიის თავი ულოცავს კათოლიკეთა ეკლესიისთან შემოერთებას და მადლობას სწირავს მას, რომ იგი მფარველობას უწევს ქართველ-კათოლიკეთ, რომელთაც სდევნიან სომეხნი. ისტორია იმის შესახებ, თუ როგორ მიიღო კათოლიკეთა აღსარება ს. ს. ორბელიანმა და ან როგორ მოიყვანა მან ევროპიდან საქართველოში კაპუცინების თორმეტი ბერი, კარგად უწყის ბ. სარუხანმა, და ამიტომ აღარც ჩვენ გავაგრძელებთ ამაზე სიტყვას. მაგრამ ისიც უნდა ვთქვათ, რომ ბ. სარუხანი მართალია იმაში, რომ იგი ცდილობს დასაბუთოს თავისი აზრი „კატალიციზმის“ წარმატებით საქართველოში გავრცელების შესახებ პაპის მისიონერების მოხსენებათა ზედა. უკანასკნელთა მოხსენება მან რამდენიმე კიდევ უწყის „კაპუცინების ისტორიისაგან“ P. Rocco, მაგრამ ამ შრომიდან მას გამოუტყრებია ნაწყვეტი ნაწყვეტი ცნობები, რომელიც ხელ-ჩასაკიდებელია და სახიროა სომეხ-კათოლიკეთათვის, ხოლო საწინააღმდეგოა ქართველ-კათოლიკეთათვის. ბ. სარუხანი იწყებს თავის ისტორიულ მიმოხილვას კათოლიკეთა ქადაგების შესახებ და XIV საუკუნეში პარდაპირ გადადის XVII საუკუნეზე და სრულებით არ იხსენებს სამი საუკუნის განმავლობაში მისიონერთა მოღვაწეობის შედეგს კავკასიელ მკვიდრთა შორის. ეს ისტორიული ნაკლი შეიძლება დღეს შევავსოთ ნამდივილი დასაბუთებული ცნობებით, რომელნიც მე გამოგვიბე Propagandi fide-სა, ვატიკანისა და სხვა არქივებისაგან.

ა. ხსენაშვილი.

(გარკვეულბა იქნება)

*) იხ. მისი სტატია „ქართველი კათოლიკეები“ სომხის გაზეთს „მეკე“ 1897 № № 137, 138, 144, 145, და სხვ. ეს სტატეები იყო მიწერილი ჩემი მსახურის ამ სათაურით: „ქვემოთა ქართველ კათოლიკეებზე“ (ნეტრ. უწყებ. 1900 წ. № 156.

ს ა უ ბ ა რ ი,

თქმული დგე. ღვათ დამაშაძის მიერ გარდაცვალებულის როსტომა თაბაგის წესის ატეპის შემდეგ შროშის წმიდას ეპოქის ეკკლესიას 6 ნოემბერს 1900 წელს.

არდაცვალებულის კუბოზე სიტყვას ამბობენ ხოლმე, როცა სურსთ აღნიშნონ გარდაცვალებულის სხვა-და-სხვა ნაირი კეთილი მოღვაწეობა და მისი ქვეყნისათვის სასარგებლო სამსახური, ანუ კიდევ როცა გარდაცვალებულის ს.მაგალითო და მისაბძავე ცხოვრების მოთხრობით სურსთ მსმენელთა შორის აღძრან სურვილი და ლტოლვილება კეთილი და პატიოსანი ცხოვრებისადმი. ჩვენ სულ სხვა მხრით შევეხებით განსვენებულის ცხოვრებას. განსვენებული როსტომა თაბაგარი იყო ერთი მრევლთაგანი ამა ეკკლესიისა, იგი ცხოვრებდა პატიოსნად, შეძლებისდაგვარად არჩენდა თავის ცოლ-ვილს; ცხოვრებდა ამ ქვეყანაზე ოთხმოცი წელიწადი და ბოლოს ღირსი შეიქმნა „ქრისტიანული აღსასრულსა“, რომელსაც იგი ნიადაგ სთხოვდა უფალსა და ამ სახით განვიდა ამა ქვეყნიდან.

ქეშარიტად ფრიად სასურველია ქრისტიანულად ცხოვრების აღსრულება ყოველ ქრისტიანისათვის. წმიდა მართლმადიდებელი ეკკლესია ყოველს წირვაზე და ლოცვაზე იმეორებს შემდეგ ლოცვას: „ქრისტიანობითნი აღსასრულნი ცხოვრებისა ჩვენისანი, უქირველნი, ურცხველნი, მშვიდობითნი და კეთილი სიტყვის გემა წინაშე საზივნელსა სამსჯავროსა ქრისტესა... ამისათვის მე მსურს, ძმანო ქრისტიანნო, განვიმარტოთ, თუ რაი არს ქრისტიანული აღსასრული, რომელსაც ასე ნიადაგ ვითხოვთ უფლისაგან, როგორი უნდა იყოს ეს აღსასრული, როგორ სრულდება იგი ჩვენში და როგორ ასრულდა იგი ჩვენ წინაშე მდებარე განსვენებულზე.

ყოველ ქეშარიტ ქრისტიან კაცს ნიადაგ უნდა ახსოვდეს თავისი უკანასკნელი დღე და მზად უნდა იყოს განსჯილად ამა ქვეყნიდან. თუ კაცს საზოგადოდ, და ქრისტიანს განსაკუთრებით რამდენადმე შეუგნია თავისი დანიშნულება, მას არასოდეს არ უნდა დაევიწყდეს ის, რომ იგი სტუმარია ამა ქვე-

ყნისა და მცირე ხნის შემდეგ სამუდამოდ უნდა მოშორდეს ამ ქვეყანას.

მრავალ გვარია, ძმანო, ამ ქვეყნიდან გასვლა კაცისა: ზოგი უეცრად წყალში იღრჩობა უზიარებელი და უაღსარებო, მეორე უეცრად ცეცხლში იწვის; მესამე ხიდან ან მალეობიდან ვარდება და სიცოცხლე ესპობა, მეოთხე ჩხუბში თავის ტოლ-ამხანაგებში საშიშარი ქრილობით ერთ წამში კვდება. მეხუთე, თავის ოთახში ღამით მოსვენებული, დღით მკვდარი უნახავთ. და რამდენია ამისთანა უბედური შემთხვევა, როცა კაცი უცბად ესაღმება სიცოცხლეს უზიარებელი და უაღსარებო. ვინ იცის, ამისთანა უეცრად გარდაცვალებულთა შორის რამდენს დარჩა აღსარებში უთქმელი თავისი შეცოდება ღვთისა და კაცის წინაშე! ვინ იცის, რამდენ მათგანს გულში ცეცხლის აღმურავით ტრიალებდა სხვა-და-სხვა ცოდვები, მაგრამ შიშით ან სირცხვილით ვერ ამხელდა და იმედობდა ამ ქვეყნიდან განსვლის დროს, უკანასკნელად აღიარებია თვისი ცოდვები მოძღვრისთვის. აი, ძმანო, რატომ უნდა ვეცდებოდეს ღმერთს ნიადაგ ყოველი ქრისტიანე, რომ უფალმა მიანიჭოს მას „ქრისტიანული აღსასრული“.

ქეშარიტად მორწმუნე ქრისტიანე, რომელიც ღირსი ხდება ქრისტიანული აღსრულებისა, იგრძნობს თუ არა სწეულებას ერთსა და იმავე დროს მიაშურებს როგორც ხორციელ მკურნალს, ისე სულიერსა ლოცვასა, ზიარებასა და ცოდვათა სინანულსა. თვით საღმრთო წერილი გვიჩვენებს ექიმის დახმარებას, მაგრამ ამავე დროს ქრისტიანე კაცი მხურვალედ უნდა ვეცდებოდეს ღმერთს განკურნებას და უნდა მიიღოს ქრისტეს სისხლი და ხორცი, რომელიცა ჰკურნავს ყოველსა ჩვენსა უძლურებასა და მოგვიტოვებს ცოდვათა, რომელთაცა შემუსკრილითა გულითა აღვიარებთ მოძღვრის წინაშე. ნიადაგ ლოცვა-ვედრებას ღვთისადმი, ნიადაგ ფიქრს და აზროვნებას მაცხოვარზე და მის წმიდა სახარებაზე შეუძლია შეგისმუხუბქოს შენ ყოველი მწუხარება ამ ქვეყანაზე და ყოველი სასტიკი გვემა სწეულებისა და ტკივილნი ადვილად გადაიტანო. სასოება საუკუნო ნეტარ ცხოვრებაზე შეგისმუხუბქებს შენ იმ ტანჯვა-წავლებისა და სულის კვეთებას, რომელსაც ასე ხშირად გძრძობენ სიკვდილის წინ ურწმუნნი და უსასიონი და რომელთა

მრავალ-ჟამიერი, ფუფუნებითი და განცხრობითი ცხოვრება უკანასკნელ ჟამს მთლად იწაღებდა და იშხანებდა; ივინი გრმამდენ ამ გვარი ცხოვრების არარაობას, მაგრამ რაღა დროს!.. მათ ღვთისაგან მოცემული ძვირფასი დრო დაჰკარგეს და მათთან ერთად დაჰკარგვენ ყველა მას, რასაც ალუთქვამს უფალი ჩვენი იესო ქრისტე თავის მიმდევართა და ვისაც იგი ეტყვის: „მოველით ჩემდა კურთხეულნი რომისა ჩემისანო და დაიძვირებთ სასუფეველი ღვთისა, რომელიც გამზადებულ არს თქვენთვის“.

განსვენებული ესე მონა ღვთისა როსტომი, როგორც ქეშმარიტი ქრისტიანე მოემზადა წინდანი, მან სთქვა აღსარება და მიიღო წმიდა საიდუმლო ზიარება, დალოცა ოჯახი, შეიღებინა, გამოეთხოვა ყველას და განუტევა სული უშფოთველად და უტანჯველად. როგორც ითხოვდა სიკაცსლემში, მას მიანიჭა უფალმა ნამდვილი ქრისტიანული აღსარული ცხოვრებისა. სიკვდილის შემდეგ ქირისუფალნი და მონათესავენი, და თუ ნათესავი და ქირისუფალი არავინ ჰყავს გარდაცვალებულს, საზოგადოება, რომლის წევრიც იყო გარდაცვალებული, ვალდებულია აღსარულოს განსვენებულის დასაფლავება ქრისტიანულად. რაში მდგომარეობს ქრისტიანული დასაფლავება გარდაცვალებულის? მასში, რომ გარდაცვალებული, შემდეგ განზანისა, უნდა შესუდრონ, ჩაახვენონ კუბოში, საში დღის განმავლობაში იხადონ განსვენებულისათვის პანაშვიდი და აღსარულონ წირვა. დასაფლავების დღეს, უთუოდ მესამე დღეზე, წაახვენონ ეკლესიაზე, შეასრულონ წესის აგება ეკლესიის ტიბიკონისამებრ და მიაბარონ მიწას. ეს არის ქრისტიანული დამარხვა ქრისტიანეთათვის. ასე ქრისტიანულად და საქებურად აღსარულეს დასაფლავება განსვენებულის შვილთა და ნათესავთა. ქეშმარიტად საქებია ამისთანა არის საქციელი განსვენებულის შვილთა და ნათესავთა. ქეშმარიტად სამავალითოა ჩვენს დროში და ჩვენს ხალხში მოქმედება ამა გარდაცვალებულის ქირისუფალთა იმ დროს, როცა ჩვენში იშვიათად ეღირსებიან მალალი წოდების გარდაცვალებულნიც ამ ნაირ ქრისტიანულად ცხოვრების აღსარულებას და დასაფლავებას. ამ სიტყვების თქმას გვაძლევდნენ ჩვენ ის უბედური

და კერპთ-თავყანისცემლური ჩვეულებანი და წესნი გარდაცვალებულთა დასაფლავებისა, რომელთაც, ჩვენდა საუბედუროდ, და განათლებულ ქრისტიანეთა გასაკიცხად, მხოლოდ ჩვენში მოუკიდნია მაგრად ფესვი და მის მოშლას ვერავინ ზედაეს. ამ სამარცხვინო წესებს და ჩვეულებათ, რომელთაც ასე მტკიცედ ასრულებდნენ, ისიც მხოლოდ ჩვენს ქვეყანაში, არა თუ სხვა ქრისტიანეთა შორის, არამედ ველურ ხალხთა შორისაც იშვიათად შეხედებით...

გასაოცარია ზოგიერთის გულ-გრილობა და აღსარების და ზიარების მნიშვნელობის უეციობა. ჯერ მძიმე ავადმყოფიც არ სურვობს აღსარების თქმას და ზიარებას იმ შიშისა გამო, რომ იგი ვითომც ზიარების შემდეგ უთუოდ მოკვდება და სწორეთ იმ დროს მოუწოდებენ მოძღვარს, როდესაც სწეული უკანასკნელად ებრძვის სიკვდილს და აღსარებაც აღარ შეუძლია. რაიცა შეეხება შეიღების და თავის ოჯახობის დალოცვას, ვის ახსოვს იგი. შემდეგ გარდაცვალებისა უარ-ყოფილია ეკლესიური ტიბიკონი განსვენებულის დამარხვისა და პატივისცემისა. ეკლესიური წესი თხოვილობის, რომ განსვენებული უთუოდ მესამე დღეს დაიმახროს და წესის აგება და დასაფლავება მესამე დღეს არ გადაცილდეს. ჩვენში კი არა თუ მესამე დღეს, არამედ ხშირად ათი დღე და ორი კვირა არის მიცვალებული სახლში. განსვენებულის სულის მოსახსენებლად არც წირვა და არც ღლოცვა. ქირისუფალთა უმთავრესი ყურადღება არის მიქცეული სასმელ-საქმელის მოპოვებაზე მომსვენელ მომტირალთათვის. ეკლესიური მგალობლების მაგიერ, მოზარდნი იწვევენ, პანაშვილების მაგიერ, ზარით თვალთმაქცურად ტირიან, იქყანებიან და ქვითინებენ. ას მომტირალში ხუთია, რომელიც მართლად ქირისუფალნი არიან გარდაცვალებულისა და ნამდვილ ტირიან განსვენებულს. დანარჩენნი პირდაპირ კომედისა წარმოადგენენ. ამ შემთხვევაში ყველაზე საწუხარო ის არის, რომ ამ გასაკიცხი წესების ასრულების დროს ითხოვენ, რომ ეკლესიის კრებულნი შემოსილნი ფეხზე იდგნენ, ზარის სიმღერას ისმენდენ და თვალთმაქცურად მომტირალთა საცეცხლურის კმევით მიეგებებოდნენ! დახვედრთ სამღვდლოების დამდაბლებას, ისინიც ხშირად ასრულებენ მრევლთა ამისთანა უკანონო თხოვნას. ერ-

თის მხრით ამისთანა მწყესმნი ამდაბლებენ თავიანთ ხარისხს და მეორეს მხრით მრველი, რომელიც აშკარად ხედავს, რომ მღვდელი გულ-გრილად და ზოგიერთ ადგილას თანაგრძნობითაც ექცევა ამისთანა უწესო მოქმედების აღსრულებას, რწმუნდება, რომ ეს უმგანაო ჩვეულება ნამდვილი სავალდებულოა ყველასათვის და ეკლესიის ტიპიკონიც ვითომც მოითხოვს ამის ასრულებასო.

ეკლესიური წესი კი გარდაცვალებულთა ქრისტიანულად დამარხვისას სრულებით უარ-ყოფილია. ყოველი საგალობელი და საკითხავი გარდაცვალებულთა ზედა აღსასრულებელი, ერთის მხრით საწუგეშებელია ქირისუფალთა და მგლოვიარეთათვის, მეორეს მხრით ლოცვა-ვედრება და თხოვნა არის სამღვდლო მოსამსახურეთა, მონათესავეთა და საზოგადოდ მოყვასთა პირთა საშუალებით ვედრება უფლისადმი განსვენებულის ცოდვების მიტევებაზე. აი რას ითხოვს პირველად ყოვლისა განსვენებული მონათესავეთა და ნაცნობთაგან. რომელ კაცობრიულ სიტყვას შეუძლია დაამშვიდოს მგლოვიარეთა მწუხარება ისე, როგორც საეკლესიო და საღმრთო წერილის სიტყვებს? რომელ მომტირალს შეუძლია ნუგეში სცეს მგლოვიარესს, როდესაც ივინი უწუგემოდ მიეცემიან მწუხარებას რომელიმე თავიანთი ნათესავის და მახლობელის გარდაცვალებითა? ვინ უნდა ანუგეშოს ზოგიერთთა მომტირალის ამ სიტყვებში, რომელნიც ხშირად გვესმის ხოლმე, მაგალითად: „შე ცუდო კაცო, როგორ წევხარ და ხმას არა მცემ? ასე უნდა მიგებებო კაცისა, როგორი სახლი გაგიკეთებია ეს? რა გაგიჟირდა, კაცო, მაგისტანა, რომ მოკვდი. ჰი, შეარცხვინოს ღმერთმა მაგისტანა პატივისცემა“ და სხვანი. დაათვაყვს თუ არა ამისთანა და სხვა სიტყვებს, ტოვებს კუბოს და მიდის ქირისუფალთან და ეუბნება: «ასე შემოგთავალა, მე კარგად ვარო, გაფრთხილდითო, ნუ გეშინითათა» და სხვ.

დასრულდა ეს უბედური ცერემონია ტირილით. ქირისუფალი ან პურის საქმელად დასხდებიან ან ისვენებენ, სამღვდლო და საეკლესიო პირთ გამოუცხადებენ აღასრულონ თავიანთი წესი გარდაცვალებულზე. მომტირლებმა სადილი ჰიირთვეს და უკვე შინ წავიდნენ, დანარჩენ პირთა უმეტესობა ზოგი პურის ქამას შეექცევა. მხოლოდ რამდენიმე მათგანი ესწრება წესის აგებას, მაგრამ ხში-

რად ხმაურობისაგან არა გესმისთ რა წაიკითხულისა. ეკლესიაზე მისვენდება გარდაცვალებული საღამოთა და რამდენიმე პირის თანდასწრებით მიბარებენ მიწას. ამ ნაირად მოკლებულია ჩვენში ყოველი გარდაცვალებული ქრისტიანულად დამარხვის წესს. ძლიერ იშვიათთა სოფლებში დამარხვა გარდაცვალებულისა იმ ქრისტიანული წესის აღსრულებით, როგორც ელირსა გარდაცვალებულ მონას ღვთისას როსტომას.

როცა ჩვენ სიტყვა ჩამოგვიდითა ზოგიერთებთან ჩვენებური საქმისისი და მასთან ოჯახის დამღუბველი და არა ქრისტიანული დამარხვის ჩვეულებათა მოსპობის შესახებ, ბევრს უთქვამს: «ყოველად შეუძლებელია ტირილის მოშლა. ასე ყოფილა დღემდის და ესლა მე როგორ მოვეშლი ამას. უტირლად გარდაცვალებულს როგორ დავმარხავ? რას ვმგანება უტირლად დამარხვა? ყოველი კაცი ხომ იმას იტყვის, რომ გარდაცვალებული სსულდაო, არაფერი ვაიმეტა ტირილისთვისო» და სხ.

შემცდარია ამისთანა მსჯელობა ზოგიერთ პირთა. ტირილი კაცის ბუნების ისეთი მოვლენაა, რომ იგი არასოდეს არ მოიშლება, ვინემ კაცობრიობა იქნება ქვეყანაზე. ჩვენ სრულებით წინააღდეგი არა ვართ, რომ ქირისუფალთა და მონათესავეთა იტირონ გარდაცვალებული. აი რას ეუბნება გარდაცვალებული მომტირალთა: „სტიროდეთ ჩემთვის, ძმანო და მეგობარო, რამეთუ გუშინ თქვენთანა შზარხველ ვიყავ და ღღეს მოიწია ჩემზედა სიკვდილი“ და სხვ.

„ვგოდებ და ვივლოვ მე, რაჟამს გულისხმა-ყუო სიკვდილი და ვიხილო საფლავსა შინა მდებარე შევნიერება ჩვენი ხატად ღვთისა დაბადებული, შეურაცხად, უპატიოდ და უსახურად. ვჰა საკირველი, რაი არს ესე ჩვენი ქვეყანისა ნაშობნო საიდუმლო? ვითა მივეცენით ხრწნილებასა, ვითარა ცრეყვენით სიკვდილსა, ქვემარტად, განჩინებითა ღვთისათა, ვითარცა წერილ არს, რომელი მიანიჭებს მიცვალებულთა განსვენებასა“.

„ვითარი არს ცხოვრება ჩვენი, ძმანო, ყვაილი და ცვალი და ცვარი განთიადისა. მოველით უკვე ვიხილოთ ცხადათ საფლავსა შინა, სადა არს სიკეთე ხორციელი? სადა არს სიკაბუკე? ანუ სადა არიან თვარნი და ხედვა ხორციელი? ყოველივე დასქენა, ვითარცა თოვა და ყოველივე განიძლია. მოველით შეურდეთ ქრისტესსა ცრეყვით, რათა განუგენოს მიცვალებულსა ამას“. განა შეუძლია კაცმა ამ სიტყვებზე უკეთესი რამე საბჭავს და მათიგონოს?

ტირილი და გლოვა მიუცილებელია ყველა გარდაცვალებულის ნათესავთა და ნაცნობთა, მაგრამ ტირილი და გლოვა წესიერად, არა თვისი-მაქცური, და არა ზარით. ვისაც ეტკრება, თვის გულიც მწუხარება მისი საყვარელი პირის გარდაცვალებით, მას ზარი არ სჭირდება და ზოგი ხშირად მოზარეებს აჩუქებს და ხმას აწყვეტინებს. ხშირად ვხვდებით, რომ ამისთანა მწუხარე კაცის ტირილზე და მოთქმაზე მთელი საზოგადოება ქვითინებს ცრემლით, ვერც ერთს ტირილი ვერ შეუკავებია. აი დღესაც არ ყოფილა სამარცხვინო ზარი, მაგრამ ტირილით სტიროდენ მონათესავენი, მოგვარენი და მეგობარნი განსვენებულისა. ხშირად ვნუგეშობ ხოლმე ზოგიერთების მოთქმით, როცა ისინი თავიანთ ახალ გარდაცვალებულთა დაატრებენ გარდაცვალებულს კუბოზე. სწორედ ნუგეშობ კაცი მომტირალის სიტყვებით, როცა ის გარდაცვალებულს აბარებს სიტყვებს თავიანთ გარდაცვალებულთან სათქველად. ამ სიტყვებში ცხადად სჩანს მომტირალის ქეშმარიტი სარწმუნოება და სასოება მკვლრებით აღდგომაზე.

ღმერთსა ვსთხოვ და ვისურვებ, რომ მშვენიერი მაგალითი და საქციელი განსვენებულის შვილთა და ნათესავთა, რომელიც მათ უჩვენეს თავის სიფლის მცხოვრებათა გარდაცვალებულის ქრისტიანული წესით და ეკლესიური ტიპიკონით დამარხვისა იქნან მისაბაძველი მთელი ჩვენი საზოგადოებისათვის, რომ ამიერიდგან გარდაცვალებულნი არ იქნენ მოკლებულნი ქრისტიანულ დამარხვას, ხოლო ქირისუფალნი არ იქნენ დამძიმებულნი უსარგებლო და ფრიალ საზარალო ხარჯისაგან.

ქუთაისის საბჭოს სხდომა 20 ნოემბერს
1900 წელსა.

სხდომა გაიხსნა საღამოსი ცხრა საათის ნახევარზე. წინა კრებაზე შედგენილი ყურანდების წაკითხვის შემდეგ კრება შეუდგა მომავალი წლის ქალაქის ხარჯთა აღრიცხვის განხილვას. სხვათა შორის აღიძრა კითხვა იმის შესახებ, თუ რამდენი ფული ვადიდვას გზების, ბოგირების და მოედნების გასაკეთებლად. რამდენიმე ხმოსანმა მოითხოვა, რომ სხვენებული საქიროების ხარჯს კიდევ მიმატებოდა, ესრეთ წოდებული, ფრანგების მოედნის გასაკეთებ-

ლად ოთხასი მანეთი. ამ კითხვამ ბევრი ბაასი გამოიწვია.

ხმოსანმა დ. ზედაუფელაშვიდი. ფრანგების ქუზა ისეთ მივარდნილ ადგილას არის, რომ იმისი ქვა-ფენილით დაგება იმდენ საქიროებს არ შეადგენს, რამდენსაც სხვა ადგილები და თუ ფული არის, სჯობია სხვა უფრო საქირო რამეზე მოვიხმაროთ. ბევრი ადგილებია ქალაქში, რომელნიც მიუცილებლად საქიროებენ გაკეთებას და ჩემის აზრით ჩვენ ამ ადგილებს უნდა მივაქციოთ ყურადღება. ზოგიერთ ადგილას, როგორც ამბობენ, უგზობისა გამო მოსწავლეები ველარ მიდიან სასწავლებელშია და აი ამას უნდა მივაქციოთ ყურადღება და არა მიგვებულ ადგილას მოედნების ქვა-ფენილით გაკეთებას.

დევ. დ. დამაშაძე. ჩვენ წარსულს წელში საბჭოს ვსთხოვეთ ტროტუარის გაყვანა გოგამისტრის სახლიდან ეპარქიალური ქალების სასწავლებლამდის, რომ მოსწავლეთა შეცლებოდათ დაუბრკოლებლად სიარული სასწავლებელში. ჩვენ თხოვნაში ცხადად უმტკიცებლით საბჭოს, რომ ამ სასწავლებლის წყალობით ქალაქს იდიი შემოსავალი აქვს. სხვა ადგილას ქალაქი ამისთანა სასწავლებელს მუქთად აძლევს ადგილს და შენობასაც კი, ან არა და ფულით ერთ დროებით შემწეობას აძლევს. ქ. ქუთაისის ერთი გროში არ მიუცია ამ სასწავლებლისათვის. არა თუ ფულს, გზასაც არ აკეთებს ქალაქი, რომ მოსწავლეებმა სასწავლებელში იარონ დაუბრკოლებლად. ორი დღე სხვენებულ სასწავლებელში სწავლა შეწყვეტილი იყო, რადგან სასწავლებლის წინ ისეთი ტბა იდგა, რომ ნავებით თუ შეიძლებოდა ბავშვების გადაყვანა, თორემ სხვა ნიარად არ მოხერხდებოდა. წვიმების დროს ნიარღვარი მოდის მაღლობი ადგილებიდან, გზას არხები არა აქვს აქეთ იქით, რომ წყალი თავისუფლად წვიდეს, გზაში დგება ტბა და სხვა გზა, სასწავ. შესასვლელი, ქუჩის მეტი არ არის. რადგან ქალაქი სხვა არავითარ შემწეობას არ აძლევს სასწავლებელს, გზა მიინც გაუკეთოს, რომლის გაკეთება მისი ვალია, რადგან ეს სასწავლებელი ქალაქის ფარგალშია. ამას ითხოვს ახალი მღვდელ-მთავარიც და ნუ თუ სირცხვილი არ არის ამისთანა თხოვნის აუსრულებლობა ქალაქის მხრიით? წარსულ წელში, როგორც მახსოვს, საბჭომ კიდევ გადას-

წყვიტა ტროტუარის დაგება, მაგრამ დღემდის იქ არაერთი ტროტუარი არ არის გაკეთებული.

საბჭომ ერთხმად გადაწყვიტა ეპარქიალური სასწავლებლამდისინ რიგიანი ტროტუარის გასაკეთებლად დახარჯოს ოთხასი მანეთი და წყალი, რომელიც ღებება სასწავლებლის წინ, გაყვანილ ოქმნას არხებით გზის ქვედა გვერდზე.

ქალაქის თავმა მისა წინადადება კრებას, რომ სამასი მანეთი გადაღებულიყო საკვირაო სკოლისათვის.

ხმოსანა მ. დაწახედიქ. ვინაიღვან ჩვენში მრავალ გვარი სასწავლებლებია, ვისაც სურს სწავლება ბავშვისა, იქ შეუძლია შეიყვანას. ამიტომ საკვირაო სკოლა სრულებით საქარო არ არის და არც არაფერი ხარჯია მისთვის საქარო.

დკ. დ. დამაშაქ. დიდად სამწუხაროდ მიმანია, რომ ამისთანა სიტყვები მესმის საკვირაო სკოლის მნიშვნელობის შესახებ და ისიც ნასწავლი კაცისაგან. მე არ მჯერა, რომ სოფელში არ აწუხებდეს ხალხს ის სამწუხარო ხმები, რომ ჩვენი სკოლები ვერ აკმაყოფილებენ ხალხის სურვილს სასწავლებელში ბავშვების მიცემისას. გაზეთებში ხშირად სწერენ, რომ სკოლაში შესვლის მსურველნი ამდენი იყვნენ და მიიღეს მათგან მებუთელი და მეთედრო. ახლა რამდენია, რომელნიც წლოვანობამ დაბაროკა? რამდენია, რომელსაც სრულებით შეძლება არა აქვს სწავლის ქიარა გარდაიხადოს? რამდენია 15—20 და მეტის წლისა, რომელთაც წერა-კითხვა, ენა და ანგარიშის შესწავლა სურსთ! ვის შეუძლია მათი დაკმაყოფილება, თუ არა საკვირაო სკოლას? ნუ თუ ერთხელ მიინც არ შესულა საკვირაო სკოლაში ბ. დარახველიძე, სადაც ის ბავშვებთან ერთად ნახავდა მოზრდილ ვაჟებს, რომელნიც კვირა დღეს ასე მოწოდებით სწავლობენ აღრჩეულ საგნებს. მე არა მჯერა, რომ ვინმემ ამ ხარჯის წინააღმდეგ თქვას რამე გარდა ბ. დარახველიძისა.

მართლაც, ხმოსნებმა ბ.ბ. ხელთუფლიშვილმა, ქილაძემ, კირილე ლორქიფანიძემ და სხვებმა ერთხმად უარი ჰყვეს დარახველიძის აზრი და საბჭომ გარდაწყვიტა სამასი მანეთი ქუთაისის საკვირაო სკოლისთვის.

ხარჯთა აღრიცხვაში ნაჩვენებია იყო ორასი მანეთი ქუთაისის კათედრის საკრებულო ტაძრი-

სათვის მაგლობელთა გუნდის სასარგებლოდ. ამ კითხვამაც დიდი ბაასი გამოიწვია კრებაზე.

ხმოსანა მ. დაწახედიქ. მე მაკვირვებს ეგ ხარჯი. რა ჩვენი დახმარება ეჭირვება სობოროს, როდესაც დიდი შემოსავალი აქვს მას. ამ სობოროს სტაროსტამ მითხარა, რომ წელიწადში წმიდა შემოსავალი ორი ათას მანეთამდე ეწებება და ქალაქს სად აქვს იმდენი შეძლება, რომ კიდევ სობოროს დაუნიშნოს შემწეობა?

ბ. დარახველიძის აზრს მიემხრო რამდენიმე ხმოსანი. ზოგიერთმა ხმოსნებმა სთქვეს, რომ ვითომ ქართული გალობისათვის უნდათ შემწეობა, მაგრამ ჩვენ არასოდეს ქართული გალობა არ გვესმის ამ ტაძარშიო. ზოგმა სულ გასაკვირლად მიიჩნია ასეთი ხარჯი.

დკ. დ. დამაშაქ. ზოგიერთებს კიდევ უკვირს, რომ ქალაქის ხარჯთა აღრიცხვაში შეტანილია ორასი მანეთი კათედრის ტაძრის სასარგებლოდ. ეს ხარჯი ზოგიერთებს უკანონო მოთხოვნად მიიჩნიათ. მაგრამ მათ, რომელნიც ასე ფიქრობენ, ალბად არ იციან, თუ რა ხდება სხვა ქალაქებში. ამა მოიკითხეთ, ბატონებო, თუ რამდენს ხარჯავს სხვა ქალაქები კათედრის ტაძრის მაგლობელთა გუნდის სასარგებლოდ და თქვენ დარწმუნდებით, რომ სხვაგან არა თუ ორასი მანეთი, გაცილებით ბევრი ხმოსნეა საკათედრო ტაძარს. რაიცა შეეხება ექსლის ბ. დარახველიძის განცხადებას, რომ ქუთაისის საკრებულო ტაძარს დიდი შემოსავალი აქვს, ეს სიმართლეს მოკლებულია. ამ კათედრის სობოროს არა ჰყავს საკუთარი მრევლი და არც მამულები აქვს და საიდან ექნება მას დიდი შემოსავალი? მის უმთავრეს შემოსავლის წყაროს შეადგენს სანთლის შემოსავალი, იმ სანთლის შემოსავალი, რომელსაც მლოცველები ყიდულობენ წირვაზე დასწრების დროს. თუ გინდათ შეიტყოთ ამ შემოსავლის რაოდენობა, ერთი ჰკითხეთ თქვენ თავს, თუ რამდენ სანთელს ყიდულობთ თქვენ თვითონ, როცა ამ ტაძარში შებრძანდებით ხოლმე და იმის მიხედვით შეგიძლიათ შეადგინოთ ამ სობოროს შემოსავალზე მართალი აზრი. 1888 წელს უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორი მობრძანდა ქუთაისში და როცა ნახა ეს ტაძარი, ფრიად გაუკვირდა მისი სიღარიბე. ვისაც სხვა კათედრის ტაძრები უნახავს,

რასაკვირველია, იმას გაუკვირდება ამ ტაძრის სიღარიბე და ვისაც სხვა ამისთანა ტაძრები არ უნახავს, იმას, რასაკვირველია, უკვეთისის წარმოდგენა არ შეუძლია. ზოგიერთებმა გაკვირვებით ბრძანეს: რა ჩვენი საქმეა ეკლესიების ხარჯიო. ეკლესია კათედრისა ქალაქის არის და ზრუნვაც, რასაკვირველია, მასზე ქალაქს ეკუთვნის. იმედია, რომ ამ მცირე შეწევნაზე უარს არ ეტყვიო.

მოხდა კენჭის ყრა. ამ ხარჯის მიღების მსურველი აღმოჩნდა 15. და წინააღმდეგნი 17. ხმოსანმა ბ. კირილე კოროტიქიანძემ განაცხადა: „როცა საბჭო ამ გვარ კთხვებზე კენჭის ყრას მოახდენს ხოლმე, მაშინ სხვა აღსარების ქრისტიანების ხმოსნებს უფლება არა აქვთ მონაწილეობის მიღებისაო. აქ ამისთანა ხმოსანი სამი ბრძანდება“. ქალაქის მოურავმა ეს განცხადება კანონიერად არ ჩაირცხა.

ღამსწრე.

«მეწამისის» კორამსკოვდენიცი

ტბეთის წმ. გიორგის ეკლესია. მდინარე ჩხერიმელისა და ძირულის ხეობებს შორის გაწოლილი მთის ჩრდილოეთის დაღმართზე, სამ ვერსზე სოფ. გეთსამანიილამ, მალღობს საკაოდ ვაკე და მოხდენილ ადგილას, არ ვიცი თვისგან და როლის, აშენებულა წმ. გიორგის სახელოზე მორჩილი ქეთიკირის ეკლესია, რომელიც დღეს მიწერილია გეთსამანიის შტატის ღვთის-მშობლის ეკლესიაზე. ამ ეკლესიას დარქმევი ტბეთის ეკლესია აღბათ მისს მახლობლათ ტბების სიმაღლისა გამო, რომლებიც დღეს მთლად დამშრალი არიან. ძირულის ხეობის მცხოვრებლებს, როგორც მოხუცებულები მოგვიხიბობენ, ძველად ხშირად თავს ესწმოდენ ხოლმე აქარა-ახალციხის თაორები და ბევრი კიდევაც მიჰყავდათ ტყეო. წასულთ საუკუნის დამლევს ეს მოუსვენარი და დაუზოგავი მტრები მართლ-მადიდებლობისა, დასხმიან თავზე გეთსამანიის ეკლესიის დეკანოზს მ. გიორგი ლომიძეს და ცოლშვილიანა წაუყვანიათ ტყეო, საიდამაც თავისთვის გამოპარეთ უშეკლია.

შვილი ამა დეკანოზისა, დეკანოზი დავითი ამ ნახევარი საუკუნის წინეთ ყოფილა ბლაღოჩინათ ძირულის ხეობაში მდებარე სოფლების ეკლესიებისა, რომლებიც იმ დროს ქართლის ეპარქიაზე იყენ მიწერილი. თათრები ბარბაროსული შემოსევის დროს ხშირად სძარცვადენ ხოლმე ტბეთის ეკლესიასაც, რომელშიც ბევრჯელ ცეცხლით დაუწვავს მთელი შინაგანი მოწყობილება, მაგრამ კედლები კი დღემდის უფებლად შენახულან. წმ. გიორგის ხატიც შექმნილა მსხვერპლი ცეცხლისა, მაგრამ ქრისტეს მხედრამა წმ. გიორგიმ, ტბეთის ეკლესიის ერთი ასეთი გაძარცვა-აოხრების დროს სასწაულებრივ თავს ზარი დასცა თათრებს, რომლებმაც ფეხს გადადგამაც ვეღარ შესძლეს ეკლესიის გალავნიდამ, სანამ მათ, როგორც შენანებულ სიწმიდის შემბლაღვთა, თავისი ხმლები არ მიართვეს შესაწირავად წმ. გიორგის. ამ ხმლების ტიტველა პირები დღესაც ბლომით არის ტბეთის ეკლესიაში. ტბეთის ეკლესიას დიდ პატივს ცემენ არა თუ მარტო ძირულის ხეობაში, ქართლის დასავლეთის ნაწილშიაც, სადაც მრავალი გადასახლებულნი არიან ამ ხეობილამ. ტბეთის წმ. გიორგის პატივის საცემლად დღი ხნიდამ დადებულა დღესასწაულათ ტბეთობა, რომელიც ყოველთვის ოკლამბრის თვის უკანასკნელ ორშაბათს დაემთხვევა ხოლმე და როდესაც ამ ეკლესიაში უსათუოდ დღგლობრივი მღვდელი სწირავს ხოლმე, ამ დღეს იქ მრავალი მლოცველი მიდის და ყველას მიაქვს შეძლებისამებრ შეწირულება, რაიცა საერთოდ არ შეადგენს ას მანეთზე ნაკლებს. ამ ეკლესიას ჯერ არ ჰქონია არავითარი ხარჯი, ყველა მისი შემოსავალი ხმარდება შტატის ეკლესიისა და თითონ ტბეთის ეკლესიაში კი მარტო ნახევრობით წაშლილი წმ. გიორგის პატარა ხატი ასვენია. ეს ისეთი უმადურობა და უპატივისცემლობაა რამოდენიმე ნაწილად ისტორიული მნიშვნელობის მექონე ღვთის სახლისადმი, რომელიც ყველას უნებურათ თვალში ეჩრება. რას გავს, მართლა, ის გარემოება, რომ ზოგიერთი მლოცველები აღბათ კვირაობით სტოვებენ ოჯახს იმ იმედით, რომ მხურვალეთ ილოცვენ ტბეთის წმ. გიორგის ხატის წინაშე და აქ კი ხდენენ მარტო ტიტველა ეკლესიის კედლებს და მათ გარშემო — ას წლოვან ვებერთელა ცაცხვისა და წიჯლის ხეებს. მერე რამდენ გაქარებებს ითმენენ

მლოცველნი მგზავრობის დროს! მართალია, განათლებული გონებისა და მორწმუნე გულის პატრონს ყველგან და თვალსაჩინო საგნების დაუხმარებლათაც შეუძლია ღვთის ვედრება, განსაკუთრებით ტბეთში, სადაც მომზობლავე ბუნების გავლენით კაცი ისედაც რაღაც ღმერთთან დაახლოვებულად გრძნობს თავის თავს, მაგრამ უსწავლელი კაცისათვის თვალსაჩინოებას (наглядности) სარწმუნოების საქმეშიაც უქვევლად დიდი მნიშვნელობა აქვს. უსწავლელი ხალხი უსათუოდ აღფრთოვანდება და გული სასოებით აღევება, როდესაც თავისი თვალით ხედავს წმ. გიორგის ხატს, განსაკუთრებით თუ წმიდანი ცხენზე ზის და სასწაულებრივ გველეშაპს კლავს. ასეთი ხატის წინაშე იგი განიშქვავდება ზეგნებით სიყვარულით ღვთისა და მისთვის წამებულის წმ. გიორგისადმი. ერთი სიტყვით, უქონელობა ამ ეკლესიაში წმ. გიორგის კარგი ხატისა უქვევლად გულს გაუგრილებს ხალხს ამ სიძველეთა ნაშთისადმი და ბევრ სარგებლობას მოაკლვებს შტატის ეკლესიას. ამიტომ ურიგო არ იქნება, როგორც ეს ვაღუწყვეტია ყოვლად სამღვდელი იმერეთის ეპისკოპოსს აღვანიდს, მოპოვებულ იქნეს ტბეთის ეკლესიისათვის სრული ტანის წმ. გიორგის ხატი 30—40 მან. ღირებული. ამ მცირე ხარჯით სამი საქმე გაკეთდება: ერთი — შესრულებულ იქნება მწყემსის მოვალეობა ამ ეკლესიისადმი, მეორე — დაკმაყოფილებულ იქნება სარწმუნოებრივი გრძნობა მლოცველებისა და მესამე — ამ ეკლესიის წყალობით მუდამ ნივთიერი საშეაღება ექნება შტატის ეკლესიას*).

მლ. სიმონ ჭუმბურიძე

*) ვუკვლავთ რა ამ კორესპონდენციას, ძლიერ სამწუხაროდ მიგვაჩნია, რომ დღემდის ამისთანა ადგილებზე არ მოიპოვებია შესაფერისი ზატარა ეკლესიები მანან. ავიდით, მაკლავთიერ, კანონის ეკლესიას ფარცხნაღას მთაში. ამ ეკლესიას დადი შემოსავალი აქვს. ამ ეკლესიას შემოსავალი აშენდა თითქმის შტატის ეკლესიას, მაგრამ დღემდის კიდევ არ არის რაიანა ეკლესიას ამ მოსადა შესაბამის ხატი წმიდა გიორგისა... რედ.

სტატუსტო ქალაქის გასუთებიდან.

ისე კუდალ მიდის ამ ბოლო დროს ინგლისის საქმეები საშხრეთ-აფრიკაში, რომ ამის წინააღმდეგებს გული მიეცათ ისევე. მათ გაახალეს თავიანთი პროპაგანდა, რომელიც უნაყოფოდ არა რჩება. გუშინ მათ გამართეს ლივერპულში დიდი კრება, რომელზედაც დაესწრნენ გამოჩენილი წევრები ოპოზიციისა. დღეს ლიბერალური ორგანიზაციები ურჩევენ მთავრობას გაათავოს ომი და მოუტივდეს ბურებს ამ ნაირად, რომ ისინი დამოზრჩილნი ინგლისის მფარველობას (სიუსერინიტეტს) და მათ მიეცეთ სრული თვით-მმართველობა. საფინანსო ორგანომ „აღძრა ლაპარაკი შესახებ იმისა, რომ ინგლისის მთავრობამ მოლაპარაკება დაიწყოს დევეტსა და ბოტსთან და რამე ნაირად მოუტივდეს მათ.

ბურებთან ომი ინგლისელებს უკვე ერთ მილიარდ მანეთამდე უზოთ; ამას გარდა მათ დაკარგეს 75 ათას კაცამდე ჯარის-კაცი ომში მოკლული, დაჭრილი და სატყვევებისაგან დაზოცილნი და დასწეულელებული. ბურებს, როგორც ირწმუნებიან, თავის ღღეში არ ჰყოლიათ 50 ათას კაცზე მეტი ჯარი; გამოდის, რომ თითო ბურის ჯარის კაცი ინგლისის 20,000 მანეთი დაუჯდა.

მაგრამ ჯერ ამის გათავებამდე შორს არის; ხარჯი უფრო იზრდება, ჯარის-კაცები აკლდება. ბოლოს და ბოლოს ინგლისელებმა იქნება ინანონ კიდევ, რომ, ამის მაგივრად, მთარა მისცეს ყოველ ბურს კარგა მოზრდილა მთარა და სამუდამო ჯამაგირით არ შეისყიდეს მისი დამოუკიდებლობა.

ნამდვილად უფრო იაფად დაუჯდება; მხოლოდ უბედურება იმაშია, რომ ბურებს დამოუკიდებლობა და თავისუფლება ზოგიერთებით გასაყიდ სპეონლოდ არ მიაჩნიათ.

გამოაცხადეს ოფიციალური ცნობები შესახებ მოსახლეობის რიცხვისა საფრანგეთში 1899 წ. ამ ცნობებიდან ჩანს, რომ ფრანგების რიცხვი ძალიან მცირედ მატულობს.

უკანასკნელ ათი წლის განმავლობაში საფრანგეთში ყოველ წელს დაბადებულია—867,372, მომ-

კვლად—829,232, ესე იგი წელიწადში ქვეყანას ემატება სულ მცირე რიცხვი—28,140 სული. დაწერილებითი გამოკვლევა სტატისტიკური ციფრებისა გვიჩვენებს, რომ საფრანგეთში ყოველ წლივ მიკვალბებულთა რიცხვი შედარებით მცირეა, ჯვარდაწერილთა რიცხვი საკმაოდ დიდია, უშილო ოჯახები საზოგადოდ ცოტაა და მცირე ზრდა მოსახლეობის რიცხვისა უმეტესად აიხსნება იმისთანა სახლობების სიმცირით, რომლებსაც სამი და მეტი ბავშვი ჰყვანდნო.

ფრანგებს ამ საკითხში ყველაზე მეტად აღონებთ შედარება გერმანიასთან, უკანასკნელს 1850 წ. ჰყავდა იმდენივე მოსახლეობა, რაც საფრანგეთს:—35 მილიონი, ესლა კი მას ჰყავს 55 მილიონი სული, როდესაც საფრანგეთს მხოლოდ 38 მილ. ჰყავს. დაბადებულთა რიცხვი ამავე წელს გერმანიასში ყოფილა 1,965,731, ესე იგი 2¹/₃ მეტი საფრანგეთში დაბადებულთა რიცხვზედ, საფრანგეთის მამულიშვილი ამის გამო დიდის შიშით მოვილიან, რომ 7 წლის შემდეგ, გერმანიას ერთი-ორად მეტი რიცხვი ეყოლება ჯარში წასაყვან ყმაწვილ-კაცებისა, სანამ საფრანგეთს და ამის გამო ერთი-ორად ძლიერი იქნება მასზედ.

ეს ისეთი სატყვიარია, რომლის წამალი ჯერ არავის მოუგონია.

ლობა ამ კუთხეული ქვეყნისა არის, უნდა ვიფიქროთ, უმთავრესი მიზეზი იმ გარემოებისა, რომ იგი მიმზიდველი და გულთხადი საყვარელია მისს მკერდზედ და დედობრივ კალთაზედ დაბადებულ-აღზრდილობათვის. ან კი არა წარმოსადგენია, რომ ადამიანს არ უყვარდეს და არ ენატრებოდეს სამოთხის მსგავსება, ედემის სახე!

გარანა რით იყო შესანიშნი და კაცის გულის მიმზიდველი ედემი? ნუ თუ მხოლოდ გარეგანი მოხდენილება, მარტო საამური შეხედულება და საოცნებო განწყობილება შეედგენდნენ ედემის უმაღლეს მშვენიებას, უპირველეს ღირსებას? არა! ედემი ძვირფასი და სანატრელი იყო პირველი კაცისათვის იმითი, რომ იქ ეცხადებოდა მას ცისა და ქვეყნის გამჩენ-დამბადებელი ღმერთი და პირის-პირ, გულშემატკივარი მამის მსგავსად, ასწავლიდა და სწურონიდა მას სიკეთეში. აი უმაღლესი მშვენიერება სამოთხესი, აი უმთავრესი ღირსება მისი! სწორეთ ესევე უნდა ითქვას შესახებ ჩვენი ქვეყნისა. გვიყვარს და ვფასებთ ჩვენს სამშობლოს არა მხოლოდ სილამაზისა და გარეგანი მოხდენილებისათვის, არამედ უმთავრესად და მხოლოდ იმისთვის, რომ იგი, მსგავსად ედემისა, არის ხილული საყოფელი ღვთისა. თვითეული კუთხე მისი გაბრწყინებულია ცის მსგავსი ტაძრებით, რომელთა შინაც განსიყვნიებენ უხრწნელნი გვაჰნი წმინდათა მოწამეთა, ღირსთა მამთა და მოძღვართანი. რომელი კუთხე გნებავთ აიღოთ საქართველოსი, რომ არ გეყოლოთ ყოველგან თანამყოფად და თანამავლად ღმერთი, რომ არ იხილოთ ყოველგან საკვირველება მისი წმინდათა შორის, იმ წმინდათა შორის, რომლებთაც სისხლით და ოფლით მოურწყავთ საქართველო და, სულით წამდგარნი წინაშე უფლისა, დღევანდლამდე მზურვალედ ავედრებენ მას ამ მათ მიერ შეყვარებულ ქვეყანას და ჩვენ, მმოსავთა მათთა, დიდად გვანუგუშებენ თავიანთი უხრწნელად დაცული გვამებითა, ვინ მოიგონებს, მავალითად, თავისუფლებით გალაღებულ ქიზიყს ისე, რომ უტბად არ წარმოუდგეს მას გონებაში დიადი სურათი ბოდბის ტაძრისა, სადაც განსიყვნიებს გვაჰნი საქართველოს განმანათლებელისა, კერპთაყვანისმცემლობის სიბნელიდამ გამომხსნელისა და ჩვენ შორის ქრისტეს ტკბილი მშონების დამამყარებელისა ღირსისა დედისა ჩვენისა ნინოსი? ვინ მოიგონებს „ქართვ

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ საზრუნოებასა და ვეითიღობნიებაზე.

ს ი ტ მ ე რ ი

თქმული ორს ოქტომბერს მოწამეთის მონასტერში.

სახელითა მამისათა, და ძისათა, და წმინდისა სულისათა.

ეტად ლამაზი და მოხდენილია ეს ჩვენი ქვეყანა, საოცნებოა მისი საზოგადო მოხაზულობა, მეტის-მეტე სიტურფით და მშვენიერებითა იგი შემკულ-შეზავებული, მორთულ-მოქარგული! ეს მოხდენილება, ეს წმინდა შვებით, უანგარო სიამოვნებით აღმავსო მოხაზუ-

ლობა ამ კუთხეული ქვეყნისა არის, უნდა ვიფიქროთ, უმთავრესი მიზეზი იმ გარემოებისა, რომ იგი მიმზიდველი და გულთხადი საყვარელია მისს მკერდზედ და დედობრივ კალთაზედ დაბადებულ-აღზრდილობათვის. ან კი არა წარმოსადგენია, რომ ადამიანს არ უყვარდეს და არ ენატრებოდეს სამოთხის მსგავსება, ედემის სახე!

გარანა რით იყო შესანიშნი და კაცის გულის მიმზიდველი ედემი? ნუ თუ მხოლოდ გარეგანი მოხდენილება, მარტო საამური შეხედულება და საოცნებო განწყობილება შეედგენდნენ ედემის უმაღლეს მშვენიებას, უპირველეს ღირსებას? არა! ედემი ძვირფასი და სანატრელი იყო პირველი კაცისათვის იმითი, რომ იქ ეცხადებოდა მას ცისა და ქვეყნის გამჩენ-დამბადებელი ღმერთი და პირის-პირ, გულშემატკივარი მამის მსგავსად, ასწავლიდა და სწურონიდა მას სიკეთეში. აი უმაღლესი მშვენიერება სამოთხესი, აი უმთავრესი ღირსება მისი! სწორეთ ესევე უნდა ითქვას შესახებ ჩვენი ქვეყნისა. გვიყვარს და ვფასებთ ჩვენს სამშობლოს არა მხოლოდ სილამაზისა და გარეგანი მოხდენილებისათვის, არამედ უმთავრესად და მხოლოდ იმისთვის, რომ იგი, მსგავსად ედემისა, არის ხილული საყოფელი ღვთისა. თვითეული კუთხე მისი გაბრწყინებულია ცის მსგავსი ტაძრებით, რომელთა შინაც განსიყვნიებენ უხრწნელნი გვაჰნი წმინდათა მოწამეთა, ღირსთა მამთა და მოძღვართანი. რომელი კუთხე გნებავთ აიღოთ საქართველოსი, რომ არ გეყოლოთ ყოველგან თანამყოფად და თანამავლად ღმერთი, რომ არ იხილოთ ყოველგან საკვირველება მისი წმინდათა შორის, იმ წმინდათა შორის, რომლებთაც სისხლით და ოფლით მოურწყავთ საქართველო და, სულით წამდგარნი წინაშე უფლისა, დღევანდლამდე მზურვალედ ავედრებენ მას ამ მათ მიერ შეყვარებულ ქვეყანას და ჩვენ, მმოსავთა მათთა, დიდად გვანუგუშებენ თავიანთი უხრწნელად დაცული გვამებითა, ვინ მოიგონებს, მავალითად, თავისუფლებით გალაღებულ ქიზიყს ისე, რომ უტბად არ წარმოუდგეს მას გონებაში დიადი სურათი ბოდბის ტაძრისა, სადაც განსიყვნიებს გვაჰნი საქართველოს განმანათლებელისა, კერპთაყვანისმცემლობის სიბნელიდამ გამომხსნელისა და ჩვენ შორის ქრისტეს ტკბილი მშონების დამამყარებელისა ღირსისა დედისა ჩვენისა ნინოსი? ვინ მოიგონებს „ქართვ

ფურცელს“, მშენებით საესე კახეთს უიმისოდ, რომ ყველაზე უპირველესად არ წარმოიდგინოს გონებაში ტაძართა ვალიათი—ალავერდი, განბრწყინებული იოსებ ალავერდელის გვაით და ქართველთა დედათა სიქადულის, —ქეთევან დედოფლის წ. ნაწილებით? რომელი ქართველი იქნება ისეთი, რომ ქართლი, ეს საქართველოს სიცოცხლის მაჩვენებელი მარჯა, —არ იყოს მის წარმოდგენაში შეერთებულ-დაკავშირებული სვეტი-ცხოველთან, რომელიც აღესილია ურიცხვთა წმინდანთა ნაწილებით და განმტკიცდება წ. ნინოს ლოცვით აღმართული სასწაულთ-მოქმედი სვეტით? მოწამეთი? —ეს ზომ დიდება იმერეთისა და ისეთი საუნჯე, რომელიც სულივით ტბილი და ძვირფასია იმერელისთვის განურჩევლად წოდებისა, სქესისა და ჰასაკისა!

აი უმაღლესი შვენება ჩვენი ქვეყნისა, აი ღირსება, რომელსაც დიდად უნდა ვფასებდეთ ყველანი. აი განსაკუთრებითი თვისება საქართველოსი, რომლის გამოც ყოველთვის ძვირფასად და საამოდ უნდა მიგვაჩნდეს იგი!

საბედნიეროდ ჩვენდა, ქართველი ერის უმეტეს ნაწილს სწორეთ ამ მაღალი და უბრყვილო შვენედულობის მხრივ უყვარს თავისი სამშობლო; მას ძვირფასად მიაჩნია და ეთაცვანება სამშობლოს იმდენად, რამდენდაც იგი მოაგონებს ღმერთსა და მისთა წმინდანებს. აგერ საქართველოს აღმოსავლეთის ნაწილი დიდიან პატარიანათ თვე მოყრილი იყო გუშინ სვეტი-ცხოველის კარს და, მსგავსად აღამისა სამოთხეში, გულ-დადებით სტკებოდა ღვთის სიტყვისა და საღმრთო ვალობის მოსმენით! აჰა აქაც, თითქოს გატაცებული აღმოსავლეთის ძმების მაგალითით, შეგროვილა თითქმის მიღათ იმერეთი და თავისებური მხენ-მარჯვეობით ისმენს ღვთის სწავლა-მოძღვრებას, ავედრებს თავს დიდთა მოწამეთა დავითს და კონსტანტინეს!

ნეტარია ერი, რომელიც ამ გვარად შემოზღუდულია ყოველ მხრივ სიწმიდით, ბედნიერია იგი, თუ ცხოველად გრძნობს ყველაფერ ამას, უკვდავი და სამარადისო იქნება მისი არსება, თუ არ გადუხვევს ამ საეფუო გზას!

დიდნო მოწამენო დავით და კონსტანტინე, აღახვებით გარემოს თვალნი თქვენნი, და იხილეთ შეკრებულნი შვილნი თქვენნი (ისაია 60, 4), და გამოუთხოვეთ მათ ღვთისა და მამისაგან შენდობა ცოდვთა, კურნება სენთა და უძღურებათა, მშვილობა და უშუოთველობა და ყოველთა საქმეთა ზედა მათთა კურთხევა! ამინ.

ქვისკობაზი ლეონიდა

ს ი ტ შ შ ა,

თქმული 19 თქტომბერს 1900 წელს ს. მეჯრუხევეში კონსტანტინე გადგვის ძის გამრეკეფას მიერ, ერმის იბოლიტე ზაქარაის ძის გამრეკეფას დასაფუკეპის დრას.

შემდეგ ღვთის სიყვარულისა, კაცობრიობის ზნებაში უმაღლესი და უწმიდესი ყოველ ღირსებაზე არის მშობლების შვილთან ურთიერთი სიყვარული, დასაბამიდაზე აღამიანის ბუნებაში შთანერგული მიუწოდომელ განგებისაგან.

რაც უფრო მტკიცეა ეს სიყვარული, მით უფრო მძიმეა ერთმანერთის დაშორება. ვინ არ იცის, რანაირად გასტირის ჩჩვილი ყრმა დედას თვალისამ მოშორებისათანავე; ან თვით მშობლები რა რიგ სწუხრან, როდესაც ერთად-ერთ შვილს სასწავლებლად გზავნიან, მაშინ როდესაც იმ აზრით ხელმძღვანელობენ, რომ ის შეიქმნება კაცი—სათნო ღვთისა, სასარგებლო საზოგადოებისა და თავდადებული მოღვაწე დევნულთა სიმარლიისთვის, მაშვრლთა და ტვირთ-მძიმეთა, და ამით დაატკობს მათ სიცოცხლეს სიბერის დროს, აცხოვრებს და ანუგეშებს მათ.

აი ამ იმედების და ნეტარების დროს ზოგიერთ მშობლებს უსხლტებთ ხელიდამ ის ერთად-ერთი შვილი გარდაცვალებით, და მით ენთქმებთ დრმა უფსკრულში ყოველი მათი ბრწყინვალე მოლოდინი,

რის გამო უნებურად ეძლევიან თავის დაღწევას და მის შედეგებს: თავგანწირულებას, უნუგეშობას და უიმედობას.

ამ მდგომარეობაში არიან დღეს ჩვენი პატარა მიცვალებულის, იპოლიტეს დედ-მამა, თუმცა მათ სწამთ, რომ ეს მათი შვილი გადავიდა დაუსრულებელ, სანატრელ ცხოვრებაში იმ ანგელოზებთან, რომელთან ერთად ამიერიდგან მარადის იხილავს პირსა მამისა ჩვენისა ზეცათასა, იხარებს და განცხრების იქ, „სხადე არ არის ჭირი, არცა მწუხარება, არცა ურვა, არცა სულთქმა, არამედ სიხარული და ცხოვრება იგი დაუსრულებელი“.

ამას თვალდათვალ გვიმტკიცებს ის ჩვენთვის მომკვდარი და აღდგომილი ღმერთი—მაცხოვარი ჩვენი მით, რომ თავის ქვეყნიერად ცხოვრების დროს ეტყუადა ყმაწვილებზე თავის მოციქულებს: „უტყვევთ მავათ, მოვიდნენ ჩემთან, რამეთუ მავათია სასუფეველი ცათა“; და კვალად იტყუა: „უკეთუ არ იქმნებით, ვითარცა ყრმანი უბიწონი და უმანკონი, ვერ შეხვალთ სასუფეველსა ცათასა“, და მისთვის ისე უყვარდა და ეალერსებოდა, ლოცავდა და აკურთხევდა მათ.

მაშასადამე, მტკიცედ და შეურყეველად უნდა გვრწამდეს, რომ ჩვენი პატარა ჩვენ წინ მდებარე იპოლიტე ამიერიდგან დამკვიდრებულია იმ სანატრელ საუკუნო ცხოვრებაში, რომლის სიმშენიერეს, ბრწყინვალეობას, განცხრომას და დიდებას ვერავითარი აღტაცებული პოეტის ენა ვერ გამოთქვამს და ვერავითარი დაბრძნებული ფილოსოფოსის განება ვერ მიუწვდება, როგორც გადმოგვცემენ თვალთ მნახველნი წმინდანი მოციქულნი, წინასწარმეტყველნი და მოძღვარნი.

ხოლო ხორციელ აღდგომაზე მაცხოვარი ჩვენი გარდა იმისა, რომელიც გვიჩვენა ნათლად თავის დიდებულის მკვდრეთით აღდგომითა, გვიბრძანებს: ყოველი, რომელი მომცა მე მამამან, არა დაეღუპო იგი, არამედ აღვადგინო იგი უკანასკნელსა მას დღესა. პავლე მოციქული დასძენს: „დაითვისის

ხრწნილებით და აღდგების უხრწნელებით, დაეთვისვის დამკრებით და აღდგების დიდებით, დაეთვისვის უძლურებით და აღდგების ძლიერებით, დაეთვისვის ხორცი მშენიერი და აღდგების სიხარული სუფაჲ“. ეს სულიერი ხორცის აღდგომა მიიყვანს მართალთა და უმანკოთა სამუდამო, განუწყვეტელ და დაუბოლოვებელ ცხოვრებისადმი, რადგანაც მათი არსება იყო თვით დაუსხამო და დაუსრულებელ გამჩენთან წინა საუკუნოებში, მისგან განხორციელდა ქვეყნად დროებით და მასთანვე წარვალს სამუდამო, საუკუნო ცხოვრებისათვის სიწმინდით, ნეტარებით, სიხარულით და განცხრომით.

მოკლედ მოგავიხსენებთ რა ყოველივე ზემოთ ნაჩვენებს, მშობელნი ამა ნეტარის ყრმისანო, ამასთან ერთად შევეთხოვ ზეციურ მამას და მეუფეს მოგცესთ მოთმინებით, დამშვიდებით, იმედით და მადლობით მორჩილება მისი მიუწლომელი ღვთაებრივი განგებულებისა. ამინ.

საქვე კითხვების განმარტება.

კათს. ბლაღოჩინი ითხოვს, რომ ამა 1900 წლის ცნობა წარუდგინოთ ათს დეკემბერს, თუ რამდენი დაიბადა ჩვენს სამრევლოში, რამდენი დაქორწინდა და რამდენი გარდაიცვალა. კანონიერია ეს მოთხოვნილება თუ არა? ამისთანა ცნობებს თხოულობენ ჩვენგან პოლიციის ბოქაულებიც.

მაგ. თუ მთელი წლის განმავლობაში რაც დაბადება, ქორწინება და გარდაცვალება მოხდა, იმის ცნობას ითხოვენ 10 დეკემბერს, არ შეიძლება ვინმემ ამისთანა ცნობა წარადგინოს, რადგან 10 დეკემბრის შემდეგ კიდევ მოხდება რო-

გორც დაბადება, ისე გარდაცვალება. ამითანა ცნობის მოთხოვნა მოგვავიანებს ჩვენ ერთი ეპარქიის კანცელარიის გამოუცდელ მღვინის საქციელს, რომელიც საველა ცნობების წარდგენას ითხოვდა ბლაღოჩინებისაგან სკვლეშბრის 15 რიცხვისათვის. ყველა ამ გვარი ცნობები შეიძლება მოითხოვონ და კიდევ წარდგინდეს იანვრის თვის პირველ რიცხვებში და არა 10 დეკემბერს.

კითხ. მამასახლისს აქვს თუ არა უფლება მოითხოვოს მრევლის მღვდლისაგან მეტრიკული გამოწერილობა, რომელიმე დაწესებულებაში წარსადგენად და, თუ აქვს უფლება, კანონიერი იქნება თუ არა, გერბის მარკები მოთხოვოს მღვდელმა?

მიგ. მეტრიკის გამოწერილობანი შეუძლია მოითხოვოს და მრევლის მღვდელიც ვალდებულია მისცეს. მამასახლისი, როგორც თანამდებობის კაცი, უმარკოდ უნდა მიიღებდეს მეტრიკულ გამოწერილობათა, მაგრამ გამოწერილობაზე მღვდელმა უნდა დააწეროს, რომ გამოწერილობა ეძლევა თანამდებობის პირს, თანახმად მისი მოთხოვნისა. იხილეთ უქაზი ამაზე 12 ივლისიდან 1878 წ. და 5 მუხლი წესდებულებისა გერბის ფულის გაზახდევინების შესახებ.

კითხ. ორი მღვდიონე არის ეკლესიაზე; ერთი მათგანი სამრევლო სკოლაშია მასწავლებლად და ამისათვის კვირა-უქმე დღეს გარდა მღვდელ-მოქმედების აღსრულებაზე არ ესწრება, ერგება თუ არა მას წილი შემოსავლისაგან, რადგან არ ესწრება მღვდელ-მოქმედებათა აღსრულებაზე?

მიგ. თუ მღვდიონე უჯამაგიროდ მსახურებს სამრევლო სკოლაში, მას წილი ყველა შემოსავლისაგან ერგება, დაესწრება თუ არა მაინც, მაგრამ იმ პირობით, რომ იმ დროს, როცა მღვდელ-მოქმედებას არ ესწრება, მასწავლებლობას უნდა ასრულებდეს სკოლაში.

კითხ. მღვდელს ერთი მღვდიონის მეტი არავინ ჰყავს მოსახსარე. შეუძლია თუ არა მას, რომ მოსწავლე ქალები იმსახუროს საკურთხეველში?

მიგ. მოსწავლე ქალების მსახურება საკურთხეველში არ შეიძლება.

კითხ. მიეცემა თუ არა ანნას მესამე ხარისხის ორდენი სამრევ. სკ. სახლის თავის ხარჯით ამწმენდელს და მასთან რამდენიმე შემწეობის აღმოჩენის?

მიგ. კანონით მესამე ხარისხის ორდენი მიეცემა ვინც ააშენებს თავის ხარჯით რიგიან შენობას სკოლისათვის და შევიდ წლის განმავლობაში შეინახავს სკოლას ისე, რომ ამ სკოლისათვის შემწეობის მიცემა არ დასჯირდება არც სამასწავლებლო ჩჩვას, არც მის განყოფილებას და არც ეკლესიას.

კითხ. სასულიერო ოთხ-კლ. სასწ. მოწაფეს, თუ გინდ სემინარიისას, აქვს თუ არა უფლება, რომ ადგილობრივი მღვდლის ნება-დაურთველად შევიდეს კლიორსზე და, რაც სურს, ის წაიკითხოს? თუ ვალდებულია, რომ კლიორსზე დასამთავრო, საკითხავად და სავალობლად ნება-რთვა აიღოს მღვდლისაგან?

მიგ. ადგილობრივი მღვდლის ნება-დაურთველად არავის არა აქვს უფლება კლიორსზე დადგეს და ივალბობს ანუ იკითხოს რამე. სემინარიის და ოთხ-კლ. სასწ. მოწაფენი ვალდებული არიან კლიორსზე იდგნენ და წირვა-ლოცვაზე ემხარებოდნენ მღვდიონეთ, მაგრამ ეს გარემოება წინდაწინვე უნდა იტყვას მღვდელში. თუ შევირდი მოძღვრის ნება-დაურთველად და წინააღმდეგად იქცევა კლიორსზე, ეს მოწამაში უნდა ჩაუწეროს მას და სასწავლებლის მთავრობა მოექცევა მას კანონისამებრ.

კითხ. რიგია თუ არა მღვდელმა, როცა მოწამობას აძლევს სასძლოს, ერთი თუმანი გამოართვას მოწამობის? ნუ თუ კანონი აძლევს ნებას ამდენი ფული აიღოს მოწამობისათვის?

მიგ. ყოველ გვარი მოწამობისათვის ანუ გამოწერილობისათვის მღვდელს აძლევენ ათ შაურს და ზოგი თავისი ნებთ მანეთსაც. მაგრამ როცა სასძლო სთხოვს გვირგვინის კურთხევის მოწამობას, მაშინ მღვდელს შეუძლია მთლად გვირგვინის საკურთხე გამოართვას, რადგან ჩვენში სასძლოს მღვდელი იღებს გვირგვინის საკურთხეს და არა სასძლოს, თუმცა სასძლო იხდის გვირგვინის საკურთხეს სასძლოს მაგიერ. გვირგვინის საკურთხეს ერთნაირად არ იღებენ მღვდლები, რადგან მრევლიც ერთნაირად არ იხდის მღვდლის დრამას.

რედაქციის პასუხი.

პლადსიხის მდ. ი. წ—ლს. თქვენი მადლობა ძლიერ ნაადრევად მიგვანია. როცა შემოიტანოს ასი მანეთი, მაცნობეთ და დიდის სიამოვნებით დავბეჭდავთ. საჩხერას სასწავლებლის სულის ჩამდგმელია სამღვდლოება, რომელმაც თავისი საშუალებით ააგო სასწავლებელი და ხაზინის ფული, რომლიდანაც ეძლევათ ჯამაგირი მასწავლებლებს.

ერთ სემინარეულთაგანს. სემინარიიდან ბევრს რამეს იწუნებს კაცი, მაგრამ როცა ცხოვრებაში გამოდის კიდევ გადაპარბებს იმათ, რომელთაც წინეთ აზილებდა. ცხოვრებაში გამოდით და იქილამ დაუმტკიცე საზოგადოებას შებრალება და უანგარო სამსახური.

ერთ ჩვენს ხალხს. შე დალოცვილო, რაზე იწუხებდით რუსული წერით თავს. ნუ თუ ქართული გამოცემის რედაქციაში ქართული არ გვეცოდინებოდა, რომ ქართულად მოგეწერა წერილი? არ გეხერხებათ ქართული? თუ ღმერთი გწამს ოახ-აბაზიანი მარკა არ დააკრათ გაზეთის დასაკვეთ წერილს!..

რამდენიმე ს. ჩვენ გვაქვს დიდი ზადიკი, ლოცვნები და დავითნები. დღეს ეს წიგნები აღარსად არ არის გასასყიდელი. ჩვენც არა გვაქვს ბევრი. საცეცხლურის ნახშირი ბევრი გვაქვს. წარსული წლების „მწყემსის“ ნომრები იმეჭონება სრული ეკზემულიარი მთელი წლისა ყლით, გაგზავნით ღირს ორი მანეთი და ათი შაური.

რამდენიმე მღვდელს. თითო რიგის გამოწერილობათა ბლანკები ასი ღირს ათ შაურად, ე. ი. თითო ნახევარ კაპეკად, ისიც გაგზავნით. როცა საზოგადოება იქნობამდისინ დაბრმავდება, რომ მდივანოვის მასხრული კალენდრით კმაყოფილდება, მაშინ არა ღირს რიგიანი კალენდრის გამოცემა... იმერეთის მეფე სოლომონ მეორე, 1808 წ. კიდევ ირიცხებოდა იმერეთის მეფედ, მაშასადამე ასი წელიწადი რუსეთთან იმერეთის შეერთებისა იქნება 1908 წელში და არა 1901 წელში.

დაქუელ სტუდენტს. რა მიზნითაც უნდა იყოს გამოცემული თქვენ მიერ ჩვენი მოღვაწეების ფოტოტიპები, მართალი უნდა გითხრათ, რომ ერთობ ძვირია. იმას, რასაც თქვენ 30 კ. ყილით, ჩვენ ორჯერ იმაზე მეტს და უკეთესს ქალაღზე ვყილით 20 კაპეკად.

ერთ დაეხუტატს. რადგან საბლაღოჩინო ოლქები ისევ შეიშალა, ვგონებ დებუტატების ოლქებიც აირ-დაირია.

ეკზ. დამჯერს ერთ მთ. დაჯ. მე ვგონებ, რომ ეგზამენის დასაქერად მიცემული ხარჯი უსარგებლო უნდა იყოს. დღეს იმდენი სემინარიელები არიან, რომ არ მჯერა საჭირო იქნეს ეგზამენის დამჭერნი. იყო დრო, როცა ამ მოწილობების პატრონები მღვდლათ ეკურთხებოდნენ და სემინარიელები რჩებოდნენ, მაგრამ დღეს დრო გამოიცვალა და უსამართლოება ამ მხრით დაიწყო.

მიღვახა ხელის-მოწერა 1901 წლისათვის ორ კვირასულ გამოცემათა ძარბულს

„აწუშემს“ - ზე

დ
რუსულ «П А С Т Ы Р Ь» - ზე

ქურნალის ფასი:

12 თვით «მწუყემსია» 3 მ. | 6 თვით «მწუყემსია» 2 მ.
— ,, რუსული ,, 3 მ. | — ,, რუსული ,, 2 მ.
— ,, ორივე გამოცემა ნ. | — ,, ორივე გამოცემა 3 მ.

ზაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც ვერადალაში, აგრეთვე ქუთაისშიაც. თბილისში წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, ბ. შოა ქუთუყაშვილთან. ფთოში — დეკანოზ მ. გრიგოლ მაჭაროვთან; საჩხერაში — ყარაიან მხიციასთან; ხსადგისებში — დეკანოზ დ. ხაზუგოვთან; ხსადსენაგში — ბლაღოჩინ მანა არისტარქ კალანდარ-შვილთან.

საფლის მასწავლებელი და ღარიბთა გაზრდილებადგომბათ მთელის წლით ორივე გამოცემა სამ მანეთად.

რედაქციას აქვს კანტორები: ქუთაისში დეისაძის სახლებში და ვერადალაში რედაქტორის საკუთარ სახლებში.

ზარეშეშეპეზ ორგებთ ქურნალის დაბარებზე შეუძლიათ ამ აღრესით: В Квирилы, въ редакцію газеты и журнала „МЦЕМСИ“ и «ПАСТЫРЬ».

რედაქციაში მოიპოვება წარსული წლების რამდენიმე სრული გამოცემანი „მწუყემსია“-სა, რომელნიც ნახებვარ ფასად დაეთმობათ მსურველთ.

1891 წლის ხელის მომწერთ პრემიადა (საჩუქრად) აქვსთ დანიშნული დიდი სურათი ყოვლად სამღვდლო ლეონიდასა, იმის მსგავსი, როგორიც არიან შოთა რუსთაველისა და თამარის.

კერძო საავთმყოფო აგზულატორიითუბთ ს. გ. თოფშრინას.

ქ. ქუთაისში.

საავთმყოფოში დგას ორ მოცი საწოლი. ხირურგიულ, გინეკოლოგიურ და შინაგან სენით ავთმყოფთათვის. მუწუყებანი და გადამდები სენით ავთმყოფნი არ მიიღებინ, მოსიარულე ავთმყოფნი მიიღებინ ყოველ დღე 11 საათიდან შუადღის 3 საათამდე.

შინაგან დნერგებთ ავთმყოფებს მიიღებს მძ. ს. ბ. თოფშრინა.

ქირირგიურ შარდით სიფილისით და თვალეების ავთმყოფობისათვის.

მძ. ფ. კ. გირბატი.

დღედაცურ ავთმყოფთა და საბებოთ ქაფლი.

მძ. მ. ფ. კოზანი.

რჩევა დარტივების ფასი 50 კ., კონსილიუმის ფასი 3 მ, დღე და დამე ქირა საავთმყოფოში სრული სარჯით და ექიმობით 2—3 მანეთამდე. აწუყაციის ფასი კარტივებაზეა.

სამკურნალოს დირექტორი ს. ბ. თოფშრინა.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

სალიტერატურო განყოფილება: არიან თუ არა ქართულ-კათოლიკენი?—საუბარი, თქმული დეკ. დ. ლამაზიშის მიერ გარდაც როსტომ თაბარის წესის ავების შემდეგ შრომის წმ. გიორ. ეკკლესიაში 6 ნოემბერს 1900 წ.—ქუთაისის საბჭოს სხდომა 20 ნოემბერს 1900 წ.—„მწუყემსია“ კორრესპონდენცია.—სატატო ქალაქის გაზეთებიდან.

საწავალ და მაცინება პრინციპალის სარჯოფს. და ამთილ-ჯემობაზე: სიტყვა, თქმული ორს ოქტომბერს მოწამეთის მონასტერში ყ.დ უსამლ. იმერეთის ეპისკ. ლეონიდის მიერ.—სიტყვა, თქმული კონსტ. გ. გამარკველის მიერ.—საევეო კითხვების განმარტება.—რედაქციის პასუხი. განსებამბა.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ლამაზიძე.

Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 30 Ноября

1900 г. ✦ Цензоръ прот. Е. Елиевъ

Типог. редакцїи журн. „Пастырь“ (П. Д. Гамбашидзе) въ Кутаисѣ, въ д. А. Дейсадзе на Нѣмецкой ул.